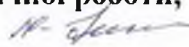

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

ФАКУЛЬТЕТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ

“Затверджую”

Т.в.о. першого проректора
з науково- педагогічної роботи,
Ірина Солонинко
13. 07 2022 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
циклу тематичного удосконалення
“ВИБРАНІ ПИТАННЯ РЕВМАТОЛОГІЇ ”

Кількість навчальних годин: лекції – 16,
семінарські заняття – 22,
практичні заняття – 22,
самотійна робота – 22,
додаткові програма – 8.
Разом – 90 годин.
Кредити ECTS - 3

Робоча навчальна програма
обговорена на методичному
засіданні кафедри

Протокол № 12
19 травня 2022 р.

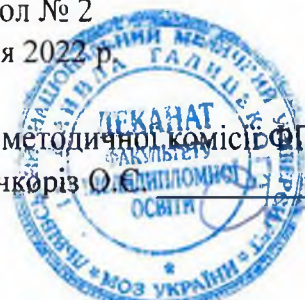
Завідувач кафедри
проф. Соломенчук Т.М.

Затверджено на методичній комісії
факультету післядипломної освіти

Протокол № 2
1 червня 2022 р.

Голова методичної комісії ФПО
доц. Січкорізі О.С.

Соломенчук Т.М., завідувач кафедри сімейної медицини ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, доктор медичних наук, професор

Скибчик В.А., професор кафедри сімейної медицини ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, доктор медичних наук, професор

Голик О.М., доцент кафедри сімейної медицини ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, кандидат медичних наук

Заремба-Федчишин О.В., доцент кафедри сімейної медицини ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, кандидат медичних наук

Заремба О.В., доцент кафедри сімейної медицини ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, кандидат медичних наук

Чнгрян Г.В., асистент кафедри сімейної медицини ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, кандидат медичних наук

Рак Н.О., асистент кафедри сімейної медицини ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, кандидат медичних наук

Рецензенти:

Склярів Є.Я., завідувач кафедри терапії №1, медичної діагностики та гематології і трансфузіології ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, доктор медичних наук, професор

Бичков М.А., професор кафедри терапії №1, медичної діагностики та гематології і трансфузіології ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, доктор медичних наук, професор

Пояснювальна записка

Робоча навчальна програма циклу тематичного удосконалення за спеціальністю «Вибрані питання ревматології» розроблена для підготовки фахівців вторинної спеціалізації за фахом «Ревматологія», спеціальність 222 «Медицина», на основі Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. (з відповідними змінами та доповненнями), Наказу МОН України від 30.04.2020 року № 584 «Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти» та наказу МОЗ України № 1254 від 22.06.2021 року «Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію».

Цикл тематичного удосконалення передбачає підвищення рівня професійних знань і навичок шляхом навчання за професійною навчальною програмою з метою поглиблення наявних та отримання нових теоретичних і практичних знань з ревматології лікарів-терапевтів, ревматологів, кардіологів, сімейних лікарів та лікарів медицини невідкладних станів, ознайомлення їх з основними досягненнями сучасної ревматології з питань ведення пацієнтів з ревматичними захворюваннями.

Проходження циклу тематичного удосконалення передбачає обов'язкову особисту участь слухача у місці проведення занять та / або дистанційну участь в режимі реального часу. Тривалість циклу тематичного удосконалення визначається навчальним планом і програмою циклу та становить 0,5 міс. Перед початком циклу тематичного удосконалення закладом вищої (післядипломної) освіти здійснюється контроль рівня знань особи у формі тестування. Цикл тематичного удосконалення вважається закінченим після успішного складання іспиту відповідно до програми навчання. Іспит передбачає: тестування; оцінку практичних навичок у симуляційних умовах (в симуляційних центрах, на манекенах тощо) та вирішення клінічних завдань.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни – формування у слухачів цілісної системи знань про обрану спеціальність, набуття умінь орієнтуватися в послідовних етапах удосконалення за фахом «Ревматологія», засвоєння знань та навиків з метою широкого використання здобутих знань у подальшій практиці. Завдання дисципліни полягає у широкому вивченні слухачами різноманітних проблем за обраним напрямом, формуванні сучасного аналітичного мислення та навичок для подальшого їх використання в опануванні сукупності навчальних дисциплін, що в кінцевому підсумку формують повноцінного фахівця в такій галузі, як ревматичні хвороби; виробленні критичного ставлення та вміння правильно орієнтуватися та використовувати теоретичні положення обраної спеціальності та практичні навички для успішного розв'язання поставлених завдань, отримання повноцінної освіти за обраною спеціальністю; набутті вміння орієнтуватися у сучасних умовах становлення освіти в галузі «Ревматологія», а також застосувати отриманні знання при вирішенні конкретних ситуативних завдань, що будуть виникати в процесі праці за обраною спеціальністю.

Завданням підготовки фахівців в галузі «Ревматологія» є створення компетентного лікаря-ін-терніста відповідно до Європейської системи охорони здоров'я з якісною взаємодією з фахівцями інших медичних спеціальностей для оптимізації спеціалізованої ревматологічної допомоги з використанням сучасних методів діагностики та лікування.

Предметом дисципліни є система знань про вищу фахову підготовку та характеристику тематичного удосконалення «Вибрані питання ревматології», вивчення навчальної дисципліни: фактори ризику, патогенез, клінічні прояви, ускладнення, особливості сучасної діагностики та лікування ревматологічних захворювань як самостійних, так і при наявності коморбідної патології.

В результаті вивчення навчальної дисципліни слухач циклу тематичного удосконалення «Вибрані питання ревматології» повинен набути такі результати навчання:

1. Знання: базових понять, положень, принципів, законів, пов'язаних з фахом «Ревматологія», навичок професійної етики, аналізу ситуацій, процесів, видів діяльності і практичного застосування набутих компетенцій; підходів, сучасних методів дослідницької діяльності у професійній сфері; навичок культури мислення, узагальнення, сприйняття інформації в постановці мети і виборі шляхів її досягнення; визначення та окреслення обраних напрямів досліджень, постановки проблеми, методів та способів її вирішення; підготовки матеріалів для викладання у статті з урахуванням встановлених вимог; технології обробки медичних даних, етапів розвитку та структури інформаційної системи та технологій обліку, критеріїв оцінки результатів лікування, показників смертності від ускладнень системних ревматологічних захворювань, шляхів їх зниження; основні критерії індивідуального і популяційного ризику розвитку ревматичних захворювань, анатомію та фізіологію серцево-судинної системи, суглобів в нормі і при патології; етіологію, патогенез, сучасні класифікації, методи клінічного, лабораторного, інструментального дослідження хворих на ревматичну хворобу серця, системні васкуліти, захворювання суглобів; критерії встановлення діагнозу при цих захворюваннях, особливо за наявності коморбідної патології; основи фармакотерапії, механізм дії основних груп лікарських засобів, що застосовуються в ревматології та побічні ефекти фармакотерапії; основні підходи до відбору ревматичних хворих для хірургічного та малоінвазивного лікування, показання та протипоказання до проведення оперативних втручань на суглобах, серці і судинах; сучасні стандарти діагностики і лікування ревматичної лихоманки, васкулітів, ревматоїдного артриту тощо згідно даних доказової медицини,

рекомендацій вітчизняних і міжнародних лікарських товариств з ревматології та суміжних спеціальностей (ендокринологія, кардіологія, імунологія, травматологія та ортопедія тощо); принципи організації диспансерного нагляду за хворими на ревматичні захворювання та хвороби суглобів в Україні, форми медичної документації, правила її оформлення; принципи експертизи тимчасової та стійкої непрацездатності; методи реабілітації хворих.

2. Уміння: удосконалювати свій інтелектуальний, загальнокультурний і професійний рівень; визначати напрями покращення навчання та організації самостійної роботи; дотримуватися якісного виконання всіх видів освітньо-професійної програми на основі отриманих знань; освоїти функції збору медичної інформації про стан пацієнта; провести повне об'єктивне обстеження хворих, оцінити статус, визначити послідовність та обсяг додаткового обстеження з урахуванням стану органів серцево-судинної, ендокринної, імунної, дихальної, травної, сечовидільної, кістково-м'язової систем, встановити пріоритети для вирішення проблем здоров'я пацієнта; оцінити вплив факторів ризику, коморбідних та супутніх хвороб на розвиток і перебіг ревматичних захворювань (з врахуванням культурних, етнічних, сімейних, професійних чинників тощо); інтерпретувати результати лабораторних та інструментальних методів діагностики; встановити клінічний діагноз і скласти алгоритм лікування хворих; проводити консультування з питань модифікації способу життя і корекції факторів високого ризику; проводити аналіз та узагальнювати результати клінічного обстеження хворих із вищезазначеною патологією; інтерпретувати результати діагностичних і лікувальних методів дослідження цих пацієнтів у співставленні з результатами інших дослідників, даними літературних джерел, визнаними стандартами діагностики і лікування; правильно оформляти медичну і наукову документацію; опрацьовувати та аналізувати державну, соціальну та медичну інформацію.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно з вимогами навчальної програми дисципліна забезпечує набуття лікарями-слухачами циклу тематичного удосконалення «Вибрані питання ревматології» наступних *компетентностей та програмних результатів навчання*:

1. Інтегральна компетентність: здатність ефективно вирішувати комплексні проблеми в галузі медицини за спеціальністю «Ревматологія», застосовуючи теоретичні знання, практичні навички та вміння з метою надання фахової, високоякісної медичної допомоги.

2. Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Знання основ законодавства України про охорону здоров'я та їх застосування у щоденній практиці.

ЗК2. Здатність до різнобічного пошуку, самостійного аналізу та систематизації інформації з використанням сучасних комунікаційних та інформаційних технологій.

ЗК3. Здатність незалежно критично мислити, виявляти, аналізувати та ефективно вирішувати ситуаційні проблеми в медичній практиці.

ЗК4. Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта, аналізувати клінічні дані.

ЗК5. Здатність діагностувати: визначати попередній, клінічний, заключний, супутній діагноз, невідкладні стани.

ЗК6. Здатність інтерпретувати результати лабораторних та інструментальних методів досліджень.

ЗК7. Здатність до визначення тактики, методів та надання невідкладної медичної допомоги.

ЗК8. Здатність усно і письмово спілкуватися державною мовою при заповненні медичної документації та спілкуванні з пацієнтами.

ЗК9. Здатність спілкуватися іноземною мовою для участі у конференціях з міжнародною участю та використання у практиці іноземних джерел інформації.

ЗК10. Дотримання деонтологічних норм у професійній діяльності.

ЗК11. Здатність працювати в команді, зокрема у міждисциплінарній та інтернаціональній.

3. Фахові компетентності (ФК):

ФК1. Керуватися чинним законодавством України про охорону здоров'я та нормативно-правовими актами, що визначають діяльність лікарів та закладів охорони здоров'я.

ФК2. Знати організацію системи ревматологічної допомоги населенню, невідкладної допомоги.

ФК3. Вміння проводити профілактику, діагностику та лікування ревматичних захворювань, а також їх ускладнень.

ФК4. Вміння надавати невідкладну допомогу та інтенсивну терапію при невідкладних станах та загостреннях ревматичних захворювань.

ФК5. Здатність обирати та використовувати сучасні методи спеціального клінічного обстеження, визначати необхідний перелік лабораторних та інструментальних досліджень у пацієнтів із ревматичними хворобами.

ФК6. Здатність інтерпретувати, аналізувати й узагальнювати результати роботи з профільними пацієнтами.

ФК7. Здатність впроваджувати нові знання щодо факторів ризику, особливостей патогенезу, клінічного перебігу, лікування, реабілітації та профілактики ускладнень ревматичних хвороб в практичну діяльність.

ФК8. Здійснювати нагляд за побічними реакціями/діями лікарських засобів.

ФК9. Застосовувати сучасні немедикаментозні методи лікування та реабілітації хворих ревматологічного профілю.

ФК10. Знати та аналізувати показники захворюваності, тимчасової непрацездатності, інвалідності, смертності у хворих ревматологічного профілю та шляхи їх зниження.

ФК11. Знати організацію роботи лікарсько-консультативної та медико-соціальної експертних комісій.

ФК12. Здатність брати участь у різних формах науково-практичної комунікації (клінічні та клінічно-патологоанатомічні конференції, круглі столи, дискусії) у сфері ревматології.

ФК13. Вести медичну документацію.

4. Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Володіти фаховими знаннями, вміннями, навичками при виконанні практичної діяльності в галузі ревматології.

ПРН 2. Використовувати набуті нові знання щодо проблем в галузі ревматології в практичній діяльності.

ПРН 3. Аналізувати та інтерпретувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій.

ПРН 4. Вміти пояснювати принципи, специфічність, та адекватність методів обстеження, інформативність отриманих результатів.

ПРН 5. Доповідати, вести дискусію на клінічних та патолого-анатомічних конференціях на високому професійному рівні.

ПРН 6. Самостійно аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати, узагальнювати, систематизувати клінічні дані стосовно причин розвитку, особливостей клінічного перебігу, підходів до діагностики, лікування і профілактики ревматичних хвороб.

ПРН 7. Обирати і застосовувати сучасні методи обстеження і лікування ревматологічних пацієнтів.

ПРН 8. Безперервно самовдосконалюватись та застосовувати здобуті науково-професійні знання та вміння із проблем ревматології в професійній діяльності.

ПРН 9. Впроваджувати результати наукових досліджень у медичну практику.

ПРН 10. Організувати лікувальний процес, оцінювати його ефективність, рекомендувати шляхи вдосконалення.

ПРН 11. Розвивати та застосовувати навички міжособистісних взаємодій у медичному професійному середовищі.

ПРН 12. Ефективно спілкуватися, ділитися інформацією за допомогою електронних медичних карт та інших цифрових технологій.

ПРН 13. Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, їх родичами, колегами по роботі.

ПРН 14. Дотримуватися професійної доброчесності та нести відповідальність за результати лікування, профілактики, реабілітації.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них					
	Всього (год/кред.)	Лекцій (год)	Семінарські заняття (год)	Практичні заняття (год)	Самостійна робота (год)	Додаткові програми (год)
Методи дослідження ревматологічних хворих	10/0,33	-	4	4	2	
Гостра ревматична лихоманка та хронічна ревматична хвороба серця	10/0,33	2	2	2	4	
Вади серця	12/0,4	4	2	2	4	
Хвороби міокарда та перикарда	10/0,33	2	2	4	2	
Хвороби ендокарда	4/0,13	2		2		
Системні хвороби сполучної тканини	10/0,33	2	2	2	4	
Системні васкуліти	12/0,4	2	2	2	6	
Хвороби суглобів та кісток	8/0,27	2	4	2		
Методи лікування ревматологічних хворих	4/0,13	-	2	2		
Додаткові програми:						
Новітні інформаційні технології в медицині і фармації	2/0,07					
Військова медицина	2/0,07					
Основи раціональної фармакотерапії	2/0,07					
Медичне право	2/0,07					
Іспит	2/0,07		2			
Разом	90 / 3	16	22	22	22	8

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЦИКЛУ ТЕМАТИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ «НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ В АРИТМОЛОГІЇ»

Тема	Л	С	П	СР
Методи дослідження ревматологічних хворих				
Порушення ритму та провідності серця: класифікація, сучасні підходи до діагностики та лікування		2		
Фізичне обстеження хворих ревматологічного профілю: опитування хворого, дослідження кістково-суглобової та м'язової систем		2		
Шкали та індекси у ревматології: індекс DAS28, клінічний індекс активності захворювання (CDAI), спрощений індекс активності захворювання (SDAI), анкета для оцінки стану здоров'я (HAQ), індекс Лекена, індекс WOMAC, шкала активності подагри (GAS)				2
Сучасні діагностичні та лікувально-профілактичні алгоритми ревматичних захворювань і синдромів			2	
Електрокардіографія в ревматологічній практиці			2	
Гостра ревматична лихоманка та хронічна ревматична хвороба серця				
Гостра ревматична лихоманка та хронічна ревматична хвороба серця	2			

Гостра ревматична гарячка. Хронічна ревматична хвороба серця. Критерії діагнозу		2		
Сучасні підходи до лікування та профілактики гострої ревматичної лихоманки. Лікування хронічної ревматичної хвороби серця			2	
Особливості перебігу гострої ревматичної лихоманки у різних вікових групах. Несерцеві форми ревматизму				2
Первинна і вторинна профілактика ревматизму. Санація вогнищ інфекції, протирецидивне лікування				2
Вади серця				
Набуті вади серця	2			
Природжені вади серця	2			
Мітральні і трикуспідальні вади серця		2		
Аортальні вади серця.			2	
Особливості ведення хворих з штучними клапанами серця				2
Багатоклапанні вади серця. Хірургічне лікування вад серця				2
Хвороби міокарда та перикарда				
Хвороби міокарда: класифікація. Міокардити, кардіоміопатії	2			
Міокардити: діагностика та лікування		2		
Діагностичні критерії міокардиту. Ускладнення міокардиту. Тактика лікування і прогноз. Диференційна діагностика міокардитів			2	
Хвороби перикарда			2	
Кардіоміопатії, класифікація, діагностика та лікування				2
Хвороби ендокарда				
Інфекційний ендокардит	2			
Основні ускладнення ІЕ: клінічні прояви та лікування. Діагностична програма та лікування інфекційного ендокардиту			2	
Системні хвороби сполучної тканини				
Системні хвороби сполучної тканини	2			
Системна склеродермія. Системний червоний вовчак. Дерматоміозит		2		
Антифосфоліпідний синдром, етіопатогенез, спадковий анамнез, класифікація, сучасна діагностика і лікування			2	
Змішане захворювання сполучної тканини (синдром Шарпа). Синдром Шегрена				2
Ревматична поліміалгія - клініка, лікування				2
Системні васкуліти				
Системні васкуліти	2			
Вузликосий поліартеріїт, клініка та діагностика, лікування		2		
Дрібносудинні васкуліти. АНЦА-асоційовані васкуліти, сучасна діагностика та лікування			2	
Васкуліти великих судин, класифікація, діагностика				2
Облітеруючий тромбоемболіоз (хвороба Вінівартера – Бюргера)				2
Геморагічний васкуліт (хвороба Шенлейн-Геноха)				2
Хвороби суглобів та кісток				
Ревматоїдний артрит. Остеоартрит	2			
Анкілозуючий спондиліт		2		
Остеопороз			2	
Подагра		2		
Методи лікування ревматологічних хворих				

Нестероїдні протизапальні препарати		2		
Сучасні підходи до лікування ревматичних захворювань з позиції доказової медицини. Базисна терапія. Основні групи базисних препаратів			2	
<i>Додаткові програми – 8 год</i>				
Іспит		2		
Разом	16	22	22	22
Всього: 90 год / 3 кредити				

Тематичний план лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість навчальних годин
1.	Гостра ревматична лихоманка та хронічна ревматична хвороба серця	2
2.	Набуті вади серця	2
3.	Природжені вади серця	2
4.	Хвороби міокарда: класифікація. Міокардити, кардіоміопатії	2
5.	Інфекційний ендокардит	2
6.	Системні хвороби сполучної тканини	2
7.	Ревматоїдний артрит. Остеоартрит	2
8.	Системні васкуліти	2
	Разом	16

Тематичний план практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість навчальних годин
1.	Сучасні діагностичні та лікувально-профілактичні алгоритми ревматичних захворювань і синдромів	2
2.	Електрокардіографія в ревматологічній практиці	2
3.	Сучасні підходи до лікування та профілактики гострої ревматичної лихоманки. Лікування хронічної ревматичної хвороби серця	2
4.	Остеопороз	2
5.	Аортальні вади серця.	2

6.	Діагностичні критерії міокардиту. Ускладнення міокардиту. Тактика лікування і прогноз. Диференційна діагностика міокардитів	2
7.	Основні ускладнення ІЕ: клінічні прояви та лікування. Діагностична програма та лікування інфекційного ендокардиту	2
8.	Антифосфоліпідний синдром, етіопатогенез, спадковий анамнез, класифікація, сучасна діагностика і лікування	2
9.	Дрібносудинні васкуліти. АНЦА-асоційовані васкуліти, сучасна діагностика та лікування	2
10.	Хвороби перикада	2
11.	Сучасні підходи до лікування ревматичних захворювань з позиції доказової медицини. Базисна терапія. Основні групи базисних препаратів	2
	Разом:	22

Тематичний план семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість навчальних годин
1.	Порушення ритму та провідності серця: класифікація, сучасні підходи до діагностики та лікування	2
2.	Фізичне обстеження хворих ревматологічного профілю: опитування хворого, дослідження кістково-суглобової та м'язової систем	2
3.	Гостра ревматична гарячка. Хронічна ревматична хвороба серця. Критерії діагнозу	2
4.	Мітральні і трикуспідальні вади серця	2
5.	Міокардити: діагностика та лікування	2
6.	Подагра	2
7.	Системна склеродермія. Системний червоний вовчак. Дерматомиозит	2
8.	Вузликосий поліартеріїт, клініка та діагностика, лікування	2
9.	Анкілозуючий спондиліт	2
10.	Нестероїдні протизапальні препарати	2
11.	Іспит	2
	Разом:	22

Тематичний план для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість навчальних годин
1.	Шкали та індекси у ревматології: індекс DAS28, клінічний індекс активності захворювання (CDAI), спрощений індекс активності захворювання (SDAI), анкета для оцінки стану	2

	здоров'я (HAQ), індекс Лекена, індекс WOMAC, шкала активності подагри (GAS)	
2.	Первинна і вторинна профілактика ревматизму. Санація вогнищ інфекції, протирецидивне лікування	2
3.	Особливості ведення хворих з штучними клапанами серця	2
4.	Багатоклапанні вади серця. Хірургічне лікування вад серця	2
5.	Особливості перебігу гострої ревматичної лихоманки у різних вікових групах. Несерцеві форми ревматизму	2
6.	Змішане захворювання сполучної тканини (синдром Шарпа). Синдром Шегрена	2
7.	Ревматична поліміалгія - клініка, лікування	2
8.	Васкуліти великих судин, класифікація, діагностика	2
9.	Облітеруючий тромбоангіт (хвороба Вінівартера – Бюргера)	2
10.	Геморагічний васкуліт (хвороба Шенлейн-Геноха)	2
11.	Кардіоміопатії	2
	Разом:	22

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Видами навчальної діяльності слухачів згідно з навчальним планом є:

- а) лекції,
- б) практичні заняття,
- в) семінарські заняття,
- г) самостійна робота.

Практичні та семінарські заняття передбачають:

- 1) засвоєння слухачами основних положень сучасних рекомендацій міжнародних лікарських товариств з питань сучасних методів діагностики, лікування й профілактики ревматичних хвороб;
- 2) аналіз й інтерпретацію результатів лабораторних та інструментальних методів обстеження ревматичних хворих, зокрема – дослідження імунозапальної відповіді, маркерів системних аутоімунних захворювань, структурного та функціонального стану суглобів, міокарда, нирок, судин тощо;
- 3) проведення інструментальних досліджень в ревматології;
- 4) відпрацювання алгоритмів загального і спеціального обстеження ревматичних хворих, встановлення заключного діагнозу відповідно до сучасних стандартів;
- 5) проведення диференційної діагностики системних захворювань;
- 6) надання допомоги хворим з гострими аутоімунними кризами та загостреннями встановлених захворювань, на догоспітальному етапі та в умовах стаціонару, в різних вікових, статевих, коморбідних групах пацієнтів;
- 7) призначення сучасного лікування пацієнтам з різними ревматичними захворюваннями, зокрема при поєднанні з коморбідними захворюваннями;
- 8) вирішення ситуаційних клінічних задач.

Методики навчання:

- традиційні (лекція, практичне заняття, семінарське заняття, індивідуальне заняття);
- інноваційні (проблемні лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, презентації, міні-лекції).

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних і семінарських занять і має на меті перевірку засвоєння слухачами циклу навчального матеріалу.

Формами поточного контролю є:

а) тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді з визначенням правильної послідовності дій чи відповідності, визначенням певної ділянки на фотографії чи схемі («розпізнавання») тощо;

б) індивідуальне усне опитування, співбесіда;

в) розв'язання типових ситуаційних задач;

д) контроль практичних навичок на занятті, під час самостійної роботи (курація пацієнтів, чергування, участь в клінічних обходах, консилиумах, клініко-патанатомічних конференціях, втручаннях тощо);

Комплексне оцінювання поточної навчальної діяльності слухача здійснюється на основі результатів підсумкових занять наприкінці засвоєння дев'яти тематичних блоків шляхом виставлення традиційної оцінки (2,3,4,5) за кожне, що враховує результати тестування на підсумковому занятті, засвоєння практичних навичок, передбачених у тематичному блоці, поточної успішності та активності слухача під час навчання, самостійної роботи (курація пацієнтів, чергування, участь в клінічних обходах, консилиумах, клініко-патанатомічних конференціях тощо).

Оцінку «5» слухач отримує, якщо він виконав правильно не менше 90% навчальних завдань; оцінку «4» - не менше 80% навчальних завдань; оцінку «3» - не менше 60% навчальних завдань; оцінку «2» - якщо слухач виконав правильно менше 60% навчальних завдань.

Викладач виставляє оцінку за підсумкові заняття в журналі успішності. Середню оцінку, який отримує слухач циклу за всі передбачені програмою підсумкові заняття, конвертується у відповідний бал за нижче наведеною таблицею. Отриманий бал поточної успішності є частиною оцінки, яку слухач отримує за підсумками екзамену.

Схема нарахування та розподіл балів, які отримують слухачі циклу за підсумками поточної успішності:

Максимальна кількість балів, яку може набрати слухач циклу за поточну навчальну діяльність для допуску до екзамену, становить 120 балів;

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати слухач циклу за поточну навчальну діяльність для допуску до екзамену, становить 72 бали.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих слухачем циклу оцінок за 4-бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою наступним чином:

$$x = \frac{CA \times 120}{5}$$

Для перерахунку середнього балу оцінки за 4-бальною шкалою в бали за 120-бальною шкалою можна також скористатись нижче наведеною таблицею:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються екзаменом

4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120
4.95	119
4.91	118
4.87	117
4.83	116
4.79	115
4.75	114
4.7	113
4.66	112
4.62	111
4.58	110
4.54	109
4.5	108

4-бальна шкала	120-бальна шкала
4.45	107
4.41	106
4.37	105
4.33	104
4.29	103
4.25	102
4.2	101
4.16	100
4.12	99
4.08	98
4.04	97
3.99	96
3.95	95

4-бальна шкала	120-бальна шкала
3.91	94
3.87	93
3.83	92
3.79	91
3.74	90
3.7	89
3.66	88
3.62	87
3.58	86
3.54	85
3.49	84
3.45	83
3.41	82

4-бальна шкала	120-бальна шкала
3.37	81
3.33	80
3.29	79
3.25	78
3.2	77
3.16	76
3.12	75
3.08	74
3.04	73
3	72
<u>Менше</u> 3	<u>Недостатньо</u>

Форма заключного контролю успішності навчання на циклі ТУ – екзамен.

До екзамену допускаються слухачі, які отримали 72-120 балів з поточної успішності.

Екзамен – форма заключного контролю засвоєння слухачем циклу ТУ теоретичного та практичного матеріалу. Підсумковий контроль під час екзамену проводиться у вигляді:

а) письмового іспиту з вирішенням тестових завдань (20) (максимальний бал – 40 (по 2 бали за кожне правильно вирішене тестове завдання)).

б) співбесіди з вирішенням 1 ситуаційної задачі за тематикою циклу ТУ (10 балів за правильно вирішену задачу), оцінки ЕКГ (10 балів – за правильну оцінку ЕКГ). Максимальний бал - 20;

в) практичних навиків з відтворенням алгоритму допомоги при невідкладному стані (20 балів – за правильно відтворений алгоритм дій).

Максимальна кількість балів, яку може набрати слухач циклу при складанні екзамену, становить 80.

Мінімальна кількість балів при складанні екзамену - не менше 50.

Отримання слухачем менше 50 балів є підставою для повторного складання екзамену. Отримання слухачем менше 50 балів на повторному іспиті є підставою для відмови слухачеві у видачі посвідчення про проходження циклу тематичного удосконалення. При цьому слухач має можливість повторного навчання на циклі ТУ.

Оцінка з дисципліни, яка завершується екзаменом, визначається, як сума балів за поточну навчальну діяльність (не менше 72) та балів за екзамен (не менше 50).

Підсумкова оцінка, що є підставою для видачі сертифікату спеціаліста або посвідчення, формується наступним чином:

Бал поточної успішності (максимально – 120, мінімально - 72) + **екзаменаційний бал** (максимально – 80, мінімально - 50) = **остаточний бал** (максимально – 200, мінімально – 122).

Відповідно до отриманих слухачем балів виставляється **остаточна оцінка**:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів (122), яку повинен набрати слухач	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати слухач	2

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як в шкалу ECTS, так і в 4-бальну (національну) шкалу. Бали шкали ECTS у 4-бальну шкалу не конвертуються і навпаки. Бали слухачів, які навчаються на одному циклі спеціалізації, з урахуванням кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % слухачів
B	Наступні 25 % слухачів
C	Наступні 30 % слухачів
D	Наступні 25 % слухачів
E	Останні 10 % слухачів

Ранжування з присвоєнням оцінок „А”, „В”, „С”, „D”, „Е” проводиться для слухачів певного циклу, які навчаються за однією спеціальністю і успішно завершили вивчення дисципліни.

Оцінка ECTS у традиційну шкалу не конвертується, оскільки шкала ECTS та 4-бальна шкала незалежні.

Об’єктивність оцінювання навчальної діяльності слухачів циклу перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ДЛЯ ЦИКЛУ ТЕМАТИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ «ВИБРАНІ ПИТАННЯ РЕВМАТОЛОГІЇ»

1. Ревматичні хвороби в Україні: стан проблеми та шляхи вирішення.
2. Епідеміологія, класифікація, симптоматологія, фактори ризику розвитку ревматичних захворювань. Основні принципи обстеження пацієнтів з ревматологічними захворюваннями
3. Фізичне обстеження хворих ревматологічного профілю: опитування хворого, дослідження кістково-суглобової та м’язової систем.
4. Шкали та індекси у ревматології: індекс DAS28, клінічний індекс активності захворювання (CDAI), спрощений індекс активності захворювання (SDAI), анкета для оцінки стану здоров’я (HAQ), індекс Лекена, індекс WOMAC, шкала активності подагри (GAS).
5. Методика проведення пункції суглобів. Тракування результатів аналізу синовіальної рідини.

6. Сучасні діагностичні та лікувально-профілактичні алгоритми ревматичних захворювань і синдромів.
7. Реабілітація та трудова експертиза пацієнтів із ревматичними захворюваннями. Санаторно-курортне лікування ревматологічних хворих.
8. Основні принципи первинної та вторинної профілактики, лікування ревматичних захворювань.
9. Сучасні рекомендації європейської антиревматичної ліги та американського коледжу ревматології (EULAR/ACR).
10. Сучасні підходи до лікування ревматичних захворювань з позиції доказової медицини. Базисна терапія. Основні групи базисних препаратів.
11. Гостра ревматична лихоманка та хронічна ревматична хвороба серця: епідеміологія, етіопатогенез, класифікація, клінічна характеристика.
12. Діагностика та диференційна діагностика ревматичних хвороб серця.
13. Сучасні підходи до лікування та профілактики гострої ревматичної лихоманки. Лікування хронічної ревматичної хвороби серця.
14. Особливості перебігу гострої ревматичної лихоманки у різних вікових групах. Первинна і вторинна профілактика. Санація вогнищ інфекції, протирецидивне лікування.
15. Набуті вади серця: епідеміологія, етіопатогенез, класифікація, клінічна характеристика, діагностика, диференційна діагностика.
16. Сучасні підходи до лікування набутих вад серця, прогноз.
17. Природжені вади серця: епідеміологія, етіопатогенез, класифікація, клінічна характеристика, діагностика, диференційна діагностика,
18. Сучасні підходи до лікування природжених вад серця, прогноз.
19. Інфекційний ендокардит: епідеміологія, етіопатогенез, класифікація, клінічна характеристика, діагностика, диференційна діагностика.
20. Основні ускладнення інфекційного ендокардиту.
21. Сучасні принципи лікування інфекційного ендокардиту.
22. Міокардити: епідеміологія, етіопатогенез, класифікація, клінічні прояви, зміни ЕКГ, ЕхоЕКГ та інших методів дослідження залежно від етіології та варіанту перебігу.
23. Критерії діагнозу та диференційний діагноз, ускладнення міокардитів.
24. Сучасні підходи до лікування міокардитів, прогноз.
25. Кардіоміопатії: епідеміологія, етіопатогенез, класифікація.
26. Критерії діагнозу та диференційний діагноз кардіоміопатій.
27. Сучасні підходи до лікування кардіоміопатій, прогноз.
28. Перикардити: епідеміологія, етіопатогенез, класифікація, клінічна характеристика, діагностика, диференційна діагностика, ускладнення.
29. Сучасні підходи до лікування перикардитів, прогноз.
30. Системний червоний вовчак: визначення, епідеміологія, етіопатогенез, класифікація, клінічна характеристика, діагностика, диференційна діагностика, ускладнення.
31. Моніторинг активності системного червоного вовчаку: визначення індексу активності захворювання за шкалами SLAM, SLEDAI-2K, ECLAM, індексу пошкодження при системному червоному вовчаку: за шкалою SLICC/ACR Damage index.
32. Медикаментозні та немедикаментозні методи лікування системного червоного вовчаку.
33. Системна склеродермія: визначення, епідеміологія, етіопатогенез, класифікація, клінічна характеристика, діагностика, диференційна діагностика,

34. Загальні принципи лікування, симптоматичне лікування, моніторинг та прогноз при системній склеродермії.
35. Вогнищева (обмежена) системна склеродермія: етіопатогенез, клінічна картина, діагностика та лікування.
36. Поліміозит і дерматомиозит: визначення, епідеміологія, етіопатогенез, класифікація, клінічні прояви залежно від ураження органів та систем, активності хвороби.
37. Сучасні лабораторні та інструментальні методи дослідження поліміозиту та дерматомиозиту.
38. Діагностичні критерії, диференційний діагноз, ускладнення, сучасні підходи до лікування поліміозиту та дерматомиозиту.
39. Змішане захворювання сполучної тканини (Синдром Шарпа): визначення, епідеміологія, етіопатогенез, класифікація.
40. Клінічні прояви та характеристика, діагностичні критерії, диференційна діагностика змішаного захворювання сполучної тканини (Синдром Шарпа).
41. Сучасні підходи до лікування змішаного захворювання сполучної тканини (Синдром Шарпа), прогноз.
42. Хвороба Шегрена: визначення, епідеміологія, етіопатогенез, класифікація.
43. Клінічна картина, ступені активності, діагностика, диференційна діагностика хвороби Шегрена.
44. Ускладнення хвороби Шегрена, сучасні підходи до лікування, прогноз..
45. Антифосфоліпідний синдром: визначення, епідеміологія, етіопатогенез, класифікація.
46. Клінічна характеристика, діагностика, диференційна діагностика, ускладнення антифосфоліпідного синдрому.
47. Сучасні підходи до лікування антифосфоліпідного синдрому, прогноз.
48. Ревматична поліміалгія: етіопатогенез, клінічні прояви, діагностика, лікувальна тактика.
49. Системні васкуліти: визначення, епідеміологія, етіопатогенез, класифікація.
50. Клінічна характеристика, діагностика, диференційна діагностика системних васкулітів.
51. Методи діагностики системних васкулітів згідно EULAR.
52. Ускладнення системних васкулітів, сучасні підходи до лікування, прогноз.
53. Васкуліти великих судин: етіопатогенез, клінічні прояви, діагностика, лікувальна тактика.
54. Хвороба Кавасакі: етіопатогенез, клінічні прояви, діагностика, лікувальна тактика.
55. Хвороба Такаясу: етіопатогенез, клінічні прояви, діагностика, лікувальна тактика.
56. Дрібносудинні васкуліти: етіопатогенез, клінічні прояви, діагностика, лікувальна тактика.
57. АНЦА-асоційовані васкуліти: етіопатогенез, клінічні прояви, діагностика, лікувальна тактика.
58. Синдром Чардж-Стросса: етіопатогенез, клінічні прояви, діагностика, лікувальна тактика.
59. Вузликосий поліартеріт: визначення, епідеміологія, етіопатогенез, класифікація.
60. Сучасні підходи до лікування вузликосого поліартеріту, прогноз.
61. Облітеруючий тромбоеангіт (хвороба Вінівартера – Бюргера): визначення, епідеміологія, етіопатогенез, класифікація.
62. Геморагічний васкуліт (пурпура Шенляйн-Геноха, гіперсенситивний васкуліт): визначення, епідеміологія, етіопатогенез, клінічна характеристика.

63. Сучасні методи діагностики геморагічного васкуліта (пурпура Шенляйн-Геноха, гіперсенситивний васкуліт), диференційна діагностика.
64. Ускладнення геморагічного васкуліту (пурпура Шенляйн-Геноха, гіперсенситивний васкуліт), сучасні підходи до лікування та прогноз.
65. Ревматоїдний артрит: епідеміологія, етіопатогенез, класифікація, клінічна характеристика, діагностика, диференційна діагностика, ускладнення.
66. Сучасні підходи до лікування ревматоїдного артрити, прогноз.
67. Ювенільний артрит: епідеміологія, етіопатогенез, класифікація, клінічна характеристика.
68. Діагностичні критерії та диференціальна діагностика ювенільного артрити. Сучасні підходи до лікування ювенільного артрити, прогноз.
69. Анкілозуючий спондилоартрит: епідеміологія, етіопатогенез, класифікація, клінічна характеристика.
70. Діагностика та диференційна діагностика анкілозуючого спондилоартрити.
71. Підрахунок метрологічного індексу анкілозуючого спондилоартрити BASMI. HLA сумісність.
72. Сучасні підходи до лікування анкілозуючого спондилоартрити згідно сучасних міжнародних рекомендацій (ASAS-EULAR 2016; ACR/SAA/SPARTAN 2019).
73. Подагра: визначення, епідеміологія, етіопатогенез, класифікація, клінічна характеристика.
74. Діагностика, диференційна діагностика та ускладнення подагри. Сучасні підходи до лікування подагри, профілактика, прогноз.
75. Остеоартрит: визначення, епідеміологія, етіопатогенез, класифікація, клінічна характеристика.
76. Діагностика та диференційна діагностика, ускладнення остеоартрити.
77. Принципи лікування хворих на остеоартрит згідно з сучасними рекомендаціями, профілактика, прогноз.
78. Остеопороз: визначення, епідеміологія, етіопатогенез, класифікація, клінічна характеристика.
79. Діагностика, диференційна діагностика та ускладнення остеопорозу.
80. Сучасні підходи до лікування остеопорозу, профілактика, прогноз.
81. Синкопальні стани в ревматології.
82. Анафілактичний шок в ревматології.

8. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Підручники та посібники:

1. Ганжа ІМ, Коваленко ВМ, Лисенко ГІ, Свінцицький АС. Ревматологія. К.: Здоров'я. 1996:304.
2. Дядык АІ, Багрий АЭ. Системная красная волчанка: патофизиология, диагностика, поражение органов и систем, патогенетическая терапия. Донецк. 2003:463.
3. Журавльова Л, Олійник М, Сікало Ю, Федоров В. Основи діагностики та лікування захворювань суглобів. Медкнига. 2020:272.
4. Казимирко ВК, Флегонтова ВВ, Гаврилин ВА, Пилькевич НБ. Гранулематозные болезни (Учебное пособие для врачей в вопросах и ответах). Луганск. 2009:420.
5. Казимирко ВК, Коваленко ВН, Флегонтова ВВ. Инволюционный остеоартроз и остеопороз. Донецк: Издатель Заславский А.Ю. 2011:724.

6. Казимирко ВК, Коваленко ВН, Мальцев ВИ. Остеопороз: патогенез, клиника, профилактика и лечение. К.: Морион. 2007:160.
7. Казимирко ВК, Мальцев ВИ. Первичный (возрастзависимый, инволюционный) остеоартроз. К.: Морион. 2006:176.
8. Коваленко ВМ, Шуба НМ. Номенклатура, класифікація, критерії діагностики та принципи лікування ревматичних хвороб. Київ. 2004:156.
9. Коваленко ВМ, Шуба НМ. Практичні навички в ревматології Навчальний посібник. К.: Морион. 2008:255.
10. Коваленко ВН, Борткевич ОП. Остеоартроз: практическое руководство. 2-е издание переработанное и дополненное. К.: Морион.2005:592.
11. Коваленко ВН, Несукай ЕГ. Некоронарогенные болезни сердца. Практическое руководство. К.: Морион. 2001:480.
12. Коваленко ВМ. Ревматичні хвороби. Класифікація, стандарти діагностики та лікування. Київ. 2021:399.
13. Коваленко ВМ, Шуба НМ Національний підручник з ревматології. Київ. 2013:672.
14. Коваленко ВМ, Гарміш ОО. Глюкокортикоїди при ревматичних захворюваннях. Київ. 2020:63
15. Коваленко ВМ, Шуба НМ. Клініко-діагностичне значення імунологічних тестів при ревматичних хворобах. ТОВ «Прометей». 2017:105.
16. Коваленко ВМ, Рекалов ДГ, Яцишин РМ, Головач ІЮ, Станіславчук МА, Тер-Вартаньян СХ, Єгудіна ЄД. Системний червоний вовчак. Київ. 2020:74.
17. Популях М, Герасименко С, Скляренко Є, Гайко Г, Бруско А, Герасименко А, Вовченко А Анкилозуючий спондилит. Болінь Бехтерева. Киев: Медкнига. 2008:144.
18. Приступи ЛН, Фадєєвої ГА. Ревматологія. Навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет. 2019:235.
19. Солейко ОВ, Рикало НА, Осипенко ІП, Солейко ЛП. Синдром недиференційованої дисплазії сполучної тканини: від концепції патогенезу до стратегії лікування. Вінниця. Нова Книга. 2014:168.
20. Свінцицький АС. Діагностика та лікування ревматичних захворювань: навчальний посібник. Медкнига. 2017:372.
21. Яременко ОБ. Практическая ревматология, современные акценты. Справочник врача «Практическая ревматология, современные аспекты». К:ООО Библиотека «Здоровье Украины». 2015:536.
22. Suhny A, Achenbach S. CT and MR in Cardiology. Elsevier Health Sciences. 2019:705.
23. AAOS (Author). AAOS Essentials of Musculoskeletal Care. 2021:1300.
24. Anthony A, James R. Neuromuscular Disorders. 2008:788.
25. Anthony A, James R. Neuromuscular Disorders, 2nd Edition. 2015:960.
26. Anthony F, Carol L. Harrison's Rheumatology, Fourth Edition (Harrison's Specialty). 2016:368.
27. Brian FM. Rheumatology, an issue of medical clinics of North America (The Clinics: Internal Medicine) Kindle Editio. 2021:400.
28. Edward JS. Primary Care of Musculoskeletal Problems in the Outpatient Setting. 2014:359.
29. John HK, John HS, Leslie JC, Patience HW. Primer on the Rheumatic Diseases. 2007:740.
30. Jon AJ. Fundamentals of Musculoskeletal Ultrasound (Fundamentals of Radiology). 2017:472.
31. Karen L, Aliza L. Rheumatology Board Review. 2014:224.

32. Maripat C. Pain in Rheumatic Diseases, an issue of rheumatic disease clinics of North America. Volume 47-2. 2021:240
33. Maria G. Washington Manual Rheumatology Subspecialty Consult . 2020:408.
34. Maleki M, Azin A and Majid H. Practical cardiology. 2017:400.
35. Paul S, Francesca B, Gustav B, Justin M, Matthew M. Musculoskeletal Imaging: A Core Review 2nd Edition. 2020:253.
36. Richard AW, Philip C, Chris D, Helen F, John I, Ulf M. Oxford Textbook of Rheumatology. 2013:1552.

Протоколи:

37. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 11.04.2014 № 263 Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації «Ревматоїдний артрит».
38. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 22 жовтня 2012 року № 832 "Про затвердження уніфікованого клінічного протоколу медичної допомоги дітям, хворим на ювенільний артрит".
39. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.10.2006 № 676 із змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства охорони здоров'я України від 11 квітня 2014 року № 263 Клінічний протокол надання медичної допомоги хворим із анкілозивним спондилоартритом (хворобою Бехтерева) (АС).
40. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.10.2006 № 676 із змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства охорони здоров'я України від 11 квітня 2014 року № 263 Клінічний протокол надання медичної допомоги хворим із васкулітом Шенлейн-Геноха (геморагічний васкуліт, пурпура Шенлейна –Геноха) (ВШГ).
41. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.10.2006 № 676 із змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства охорони здоров'я України від 11 квітня 2014 року № 263 Клінічний протокол надання медичної допомоги хворим із вузликівим поліартеріттом (ВП).
42. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.10.2006 № 676 із змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства охорони здоров'я України від 11 квітня 2014 року № 263 Клінічний протокол надання медичної допомоги хворим із гострою ревматичною лихоманкою (ревматизмом).
43. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.10.2006 № 676 із змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства охорони здоров'я України від 11 квітня 2014 року № 263 Клінічний протокол надання медичної допомоги хворим із облітеруючим тромбангіїтом (хворобою Вінівартера-Бюргера).
44. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.10.2006 № 676 із змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства охорони здоров'я України від 11 квітня 2014 року № 263 Клінічний протокол надання медичної допомоги хворим із остеоартрозом (ОА).
45. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.10.2006 № 676 із змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства охорони здоров'я України від 11 квітня 2014 року № 263 Клінічний протокол надання медичної допомоги хворим із остеопорозом.

46. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.10.2006 № 676 із змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства охорони здоров'я України від 11 квітня 2014 року № 263 Клінічний протокол надання медичної допомоги хворим із подагрою.
47. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.10.2006 № 676 із змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства охорони здоров'я України від 11 квітня 2014 року № 263 Клінічний протокол надання медичної допомоги хворим із псоріатичним артритом.
48. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.10.2006 № 676 із змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства охорони здоров'я України від 11 квітня 2014 року № 263 Клінічний протокол надання медичної допомоги хворим із реактивними артритами.
49. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.10.2006 № 676 із змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства охорони здоров'я України від 11 квітня 2014 року № 263 Клінічний протокол надання медичної допомоги хворим із ревматоїдним артритом (РА).
50. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.10.2006 № 676 із змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства охорони здоров'я України від 11 квітня 2014 року № 263 Клінічний протокол надання медичної допомоги хворим із синдромом Рейтера (хвороба Рейтера, уретро-окуло-синовіальний синдром).
51. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.10.2006 № 676 із змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства охорони здоров'я України від 11 квітня 2014 року № 263 Клінічний протокол надання медичної допомоги хворим із системним червоним вовчком.
52. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.10.2006 № 676 із змінами та доповненнями, внесеними наказом Міністерства охорони здоров'я України від 11 квітня 2014 року № 263 Клінічний протокол надання медичної допомоги хворим із системною склеродермією (ССД).
53. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 20.04.2021 № 771 Протокол надання реабілітаційної допомоги пацієнтам з коронавірусною хворобою (COVID-19) та реконвалесцентам.
54. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 02.04.2020 року № 762 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 13 травня 2021 року № 930) Протокол "Надання медичної допомоги для лікування коронавірусної хвороби (COVID-19)".
55. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 05.06.2019 №1269 Новий клінічний протокол «Екстрена медична допомога: догоспітальний етап».

Рекомендації Європейської антиревматичної ліги (EULAR):

56. James M Gwinnutt, Maud Wiczorek, Andra Balanescu, Heike A Bischoff-Ferrari et al. 2021 EULAR recommendations regarding lifestyle behaviours and work participation to prevent progression of rheumatic and musculoskeletal diseases *Annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First: 08 March 2022. DOI: 10.1136/annrheumdis-2021-222020.
57. George C Drosos, Daisy Vedder, Eline Houben, Laura Boekel et al. EULAR recommendations for cardiovascular risk management in rheumatic and musculoskeletal diseases, including systemic lupus erythematosus and antiphospholipid syndrome *annals of*

- the Rheumatic Diseases Published Online First: 02 February 2022. DOI: 10.1136/annrheumdis-2021-221733.
58. EULAR recommendations for the management and vaccination of people with rheumatic and musculoskeletal diseases in the context of SARS-CoV-2: the November 2021 update *Annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First: 23 February 2022. DOI: 10.1136/annrheumdis-2021-222006.
 59. Alessia Alunno, Aurélie Najm, Pedro M Machado, Heidi Bertheussen et al. 2021 update of the EULAR points to consider on the use of immunomodulatory therapies in COVID-19 *Annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First: 07 October 2021. DOI: 10.1136/annrheumdis-2021-221366.
 60. György Nagy, Nadia M T Roodenrijs, Paco M J Welsing, Melinda Kedves et al. EULAR points to consider for the management of difficult-to-treat rheumatoid arthritis *Annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First: 18 August 2021. DOI: 10.1136/annrheumdis-2021-220973.
 61. Elena Nikiphorou, Eduardo José Ferreira Santos, Andrea Marques, Peter Böhm et al. 2021 EULAR recommendations for the implementation of self-management strategies in patients with inflammatory arthritis *Annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First: 07 May 2021. DOI: 10.1136/annrheumdis-2021-220249.
 62. Jacqueline Uson, Sebastián Cruz Rodríguez-García, Raul Castellanos-Moreira, Terence W O'Neill et al. EULAR recommendations for intra-articular therapies *Annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First: 25 May 2021. DOI: 10.1136/annrheumdis-2021-220266.
 63. Annelies Boonen, Polina Putrik, Mary Lucy Marques, Alessia Alunno et al. EULAR Points to Consider (PtC) for designing, analysing and reporting of studies with work participation as an outcome domain in patients with inflammatory arthritis *Annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First: 08 April 2021. DOI: 10.1136/annrheumdis-2020-219523.
 64. György Nagy, Nadia MT Roodenrijs, Paco MJ Welsing, Melinda Kedves et al. EULAR definition of difficult-to-treat rheumatoid arthritis *Annals of the Rheumatic Diseases* 2021;80:31-35 First published October 1, 2020.
 65. Francisca Sivera, Alessia Alunno, Aurélie Najm, Tadej Avcin et al. EULAR Points to Consider for the assessment of competences in rheumatology specialty training *Annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First: 11 August 2020. DOI: 2021;80:65-70.
 66. Lisa Edelaar, Elena Nikiphorou, George E Fragoulis, Annamaria Iagnocco et al. 2019 EULAR recommendations for the generic core competences of health professionals in rheumatology *Annals of the Rheumatic Diseases* 2020;79:53-60 First published August 9, 2019.
 67. Robert BM Landewé, Pedro M Machado, Féline Kroon, Hans WJ Bijlsma et al. EULAR provisional recommendations for the management of rheumatic and musculoskeletal diseases in the context of SARS-CoV-2 *Annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First: 05 June 2020. DOI: 10.1136/annrheumdis-2020-217877.
 68. Laure Gossec, Xenofon Baraliakos, Andreas Kerschbaumer, Maarten de Wit et al. EULAR recommendations for the management of psoriatic arthritis with pharmacological therapies: 2019 update *Annals of the Rheumatic Diseases* 2020; 79 680-682 Published Online First: 20 May 2020. DOI: 10.1136/annrheumdis-2020-217236.
 69. M. Kostine, A. Finckh, C.O. Bingham, K. Visser et al. EULAR points to consider for the diagnosis and management of rheumatic immune-related adverse events due to cancer immunotherapy with checkpoint inhibitors *Annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First: 23 April 2020. DOI: 10.1136/annrheumdis-2020-217139.

70. Antonis Fanouriakis, Myrto Kostopoulou, Kim Cheema, Hans-Joachim Anders et al. 2019 Update of the Joint European League Against Rheumatism and European Renal Association - European Dialysis and Transplant Association (EULAR/ER-EDTA) recommendations for the management of lupus nephritis *annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First: 27 March 2020. DOI: 10.1136/annrheumdis-2020-216924.
71. Josef S Smolen, Robert B M Landewé, Johannes W J Bijlsma, Gerd R Burmester et al. EULAR recommendations for the management of rheumatoid arthritis with synthetic and biological disease-modifying antirheumatic drugs: 2019 update *annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First: 22 January, 2020. DOI: 10.1136/annrheumdis-2019-216655.
72. Manuel Ramos-Casals, Pilar Brito-Zerón, Stefano Bombardieri, Hendrika Bootsma et al. EULAR recommendations for the management of Sjögren's syndrome with topical and systemic therapies *annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First: 31 October 2019. DOI: 10.1136/annrheumdis-2019-216114.
73. Aurélie Najm, Elena Nikiphorou, Marie Kostine, Christophe Richez et al. Points to consider for the development, evaluation and implementation of mobile health applications for self-management in patients with rheumatic diseases first published September 13, 2019, *RMD Open* 2019;5:e001014. DOI: 10.1136/rmdopen-2019-001014.
74. Victoria Furer, Christien Rondaan, Marloes W Heijstek, Nancy Agmon-Levin et al. 2019 update of EULAR recommendations for Vaccination in Adult Patients with Autoimmune Inflammatory Rheumatics *annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First : August 14, 2019. DOI: 10.1136 / annrheumdis-2019 to 215,882.
75. Bernhard Hellmich, Ana Agueda, Sara Monti, Frank Buttgerit et al. 2018 Update of the EULAR recommendations for the management of large vessel vasculitis *annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First: 03 July 2019. DOI: 10.1136 / annrheumdis-2019-215672.
76. Maria G Tektonidou, Laura Andreoli, Marteen Limper, Zahir Amoura et al. New: EULAR recommendations for the management of antiphospholipid syndrome in adults *annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First: 15 May 2019. DOI: 10.1136 / annrheumdis-2019-215213.
77. Antonis Fanouriakis, Myrto Kostopoulou, Alessia Alunno, Martin Aringer et al. New: 2019 update of the EULAR recommendations for the management of systemic lupus erythematosus *annals of the Rheumatic Diseases* Published Online First: 29 March 2019. DOI: 10.1136 / annrheumdis-2019-215089.
78. Margreet Kloppenburg, Féline PB Kroon, Francisco J Blanco, Michael Doherty et al. 2018 update of the EULAR recommendations for the management of hand osteoarthritis *annals of the Rheumatic Disease* 2018; DOI: 10.1136/annrheumdis-2018-213826. Published online first: 28 August 2018.
79. Gulen Hatemi, Robin Christensen, Dongsik Bang, Bahram Bodaghi et al. 2018 update of the EULAR Recommendations for the management of Behçet's syndrome *annals of the Rheumatic Diseases* 2018; DOI: 10.1136/annrheumdis-2018-213225. Published online first: 6 April 2018.
80. Christian Dejaco, Sofia Ramiro, Christina Duftner, Florent L Besson et al. EULAR Recommendations for the use of imaging in large vessel vasculitis in clinical practice *annals of the Rheumatic Diseases* 2018; DOI: 10.1136/annrheumdis-2017-212649. Published online first: 22 January 2018.

1. Український ревматологічний журнал
2. The Journal of Rheumatology
3. The Journal of Rheumatic Diseases
4. Rheumatology
5. Journal of Clinical Rheumatology

Сайти:

1. <https://rheumacongress.org.ua/>
2. <https://rheumahub.org.ua/>
3. <http://www.rheumatology.kiev.ua>
4. <https://health-ua.com/category/revmatologia>
5. <https://esor.eular.org/>
6. <http://www.straghesko.kiev.ua/>
7. <http://www.webcardio.org/>
8. guidelines.moz.gov.ua
9. <http://inmeds.com.ua/> – веб-ресурс «Єдиний медичний простір»
10. <http://clinicalevidence.bmj.com>
11. <http://mon.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України
12. <http://www.bnf.fr/> – Національна бібліотека Франції
13. <http://www.ddb.de/> – Німецька електронна бібліотека
14. <https://www.ama-assn.org/> АМА (American Medical Association)